

Voorzitter

In stemming komt de motie-Van Middelkoop/Marijnissen (25600-XV, nr. 25).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fractie van de VVD tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Van Middelkoop/Bijleveld-Schouten (25600-XV, nr. 26).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, de SP, D66, het GPV, de SGP, de RPF, het CDA, de groep-Nijpels, het AOV, de CD en het lid Hendriks voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Van Wingerden (25600-XV, nr. 27).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, de SP, de groep-Nijpels, het AOV en het lid Hendriks voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Van Wingerden (25600-XV, nr. 28).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fractie van het AOV en het lid Hendriks voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Van Wingerden (25600-XV, nr. 29).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, de SP, de groep-Nijpels, het AOV en het lid Hendriks voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Van Wingerden (25600-XV, nr. 30).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat deze motie is verworpen met dezelfde stemverhouding als de vorige.

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Wijziging van de Les- en cursusgeldwet en van de Wet tegemoetkoming studiekosten in verband met het eerder laten ingaan van de lesgeldplicht en met betaling van het lesgeld in termijnen (25321)**.

(Zie vergadering van 4 december 1997.)

De heer **Stellingwerf** (RPF): Mag ik naar aanleiding van de stemmingslijst een opmerking maken?

De **voorzitter**: Ja.

De heer **Stellingwerf** (RPF): Ik mis een motie die ik, mede namens collega Van der Vlies, over het punt van gespreide betaling heb ingediend. Dat hoeft geen probleem te zijn, want die motie kan ook volgende week in stemming komen. Ik wilde dit echter wel melden, zodat zij in ieder geval op enig moment in stemming komt.

De **voorzitter**: Wij zullen bij de eerstvolgende stemming, de reguliere stemming van volgende week dinsdag, over die motie stemmen.

Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Voorzitter! De fractie van D66 hecht zeer aan de koppeling tussen leerplicht en gratis onderwijs. Omdat er inmiddels gelukkig een nota van wijziging ligt waaruit blijkt dat dit wetsvoorstel niet voor 1998 zal worden ingevoerd en omdat het kabinet de intentie heeft uitgesproken om op een van de volgende afwegingsmomenten een alternatieve dekking aan te reiken voor de meerjarenraming, kunnen wij leven met dit wetsvoorstel. In materiële zin betekent dit voor ons namelijk dat het wetsvoorstel van de baan is.

De aanhef van artikel I wordt zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het amendement-Ten Hoopen (stuk nr. 6, II) tot het laten vervallen van de onderdelen A t/m C en E.

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, de SP, het GPV, de SGP, de RPF, het CDA, het AOV en het lid Hendriks voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

Ik stel vast, dat door de verwerping van dit amendement de andere op stuk nr. 6 voorkomende amendementen als verworpen kunnen worden beschouwd.

In stemming komt het gewijzigde amendement-J.M. de Vries (stuk nr. 12, I).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat dit gewijzigde amendement met algemene stemmen is aangenomen.

Ik stel vast, dat door de aanneming van dit gewijzigde amendement het andere op stuk nr. 12 voorkomende gewijzigde amendement als aangenomen kan worden beschouwd.

Onderdeel A, zoals het is gewijzigd door de aanneming van het gewijzigde amendement-J.M. de Vries (stuk nr. 12, I), wordt zonder stemming aangenomen.

De onderdelen B en C worden zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het amendement-Stellingwerf/Van der Vlies (stuk nr. 8).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, de SP, het GPV, de SGP, de RPF, het CDA, de groep-Nijpels, het AOV, de CD en het lid Hendriks voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

Onderdeel D wordt zonder stemming aangenomen.

De onderdelen E en F worden zonder stemming aangenomen.

Het gewijzigde artikel I wordt zonder stemming aangenomen.

De **voorzitter**: Ik merk op, dat door de aanneming van het gewijzigde amendement-J.M. de Vries (stuk nr. 12, II) een artikel 1A is ingevoegd.

Mevrouw Van Ardenne-Van der Hoeven (CDA).

De artikelen II en III en de beweegreden worden zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het wetsvoorstel.

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, D66, de VVD, de groep-Nijpels, het AOV en de CD voor het wetsvoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

De vergadering wordt van 15.07 uur tot 15.12 uur geschorst.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 1998 (exclusief Ontwikkelingssamenwerking) (25600-V).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Verhagen.

□

Mevrouw **Van Ardenne-van der Hoeven** (CDA): Voorzitter! Ik zie dat u verbaasd bent. U kondigde de heer

Verhagen aan, maar de heer Verhagen is aan het einde van de ochtend ziek geworden. Hij heeft een zware griep en kan helaas niet de tekst uitspreken die hij voor deze discussie over de begroting van Buitenlandse Zaken vervaardigd had. Ik zal het voor hem doen, als u mij dat toestaat.

De **voorzitter**: Uiteraard. U bent welkom.

Mevrouw **Van Ardenne-van der Hoeven** (CDA): Dank u wel.

Voorzitter! Diverse ministers in dit kabinet hebben aangegeven graag in Paars-2 te willen doorgaan om hun karwei af te maken, zo ook minister Van Mierlo. Hij verklaarde op Prinsjesdag voor de NOS-televisie dat hij graag op Buitenlandse Zaken als minister wilde terugkeren want, zo zei hij, de lijnen waarmee je bezig bent, tekenen zich af en schreeuwen om voortzetting. Zo is het. Als er één bewindsman reden toe heeft te vragen om voortzetting van zijn termijn, is het wel minister Van Mierlo. De herijking van het buitenlands beleid staat immers nog helemaal in de steigers.

Het is alleen zo jammer voor minister Van Mierlo dat anderen hem dit niet lijken te gunnen. VVD-fractieleader Bolkestein zei onlangs in Elsevier: "Het is absoluut niet vanzelfsprekend dat Van Mierlo

opnieuw Buitenlandse Zaken krijgt. De VVD ziet niet zonder slag of stoot af van dat grootse ministerie." Het is eigenlijk zo simpel: voor de VVD ben je al een goede minister van Buitenlandse Zaken als je internationale contacten interessant vindt, je talen spreekt en mooie streepjespakken draagt, aldus Wiegel over de potentiële VVD-kandidaat Van Aartsen. Wat mist Van Mierlo nu? Zouden dat toch die streepjespakken zijn? Erger is het dat ook de politiek leider van D66, mevrouw Borst, het nog helemaal geen uitgemaakte zaak vindt, zo lezen wij in het Algemeen Dagblad.

Het gaat vandaag niet om kandidaten voor de post van Buitenlandse Zaken, maar om een beoordeling van het buitenlands beleid van dit kabinet over de afgelopen periode en in het bijzonder over het verloop en de resultaten van de herijking. Er was vooral betere afstemming en coördinatie nodig. Of was er vooral tijd nodig om de onderlinge verschillen tussen de coalitiepartners toe te dekken? Het is overigens opvallend dat de herijkingsoperatie wel de tijd heeft opgeleverd om met ondersteuning van de oppositie dit dilemma voor het Paarse kabinet op te lossen, maar dat blijkens de ontwerpverkiezingsprogramma's van de Paarse partijen de uiteenlopende standpunten van de huidige coalitiepartners nog steeds recht overeind staan.

Is het nu werkelijk, zoals minister Van Mierlo vol trots bij de presentatie van de begroting zei, dat deze laatste begroting van Buitenlandse Zaken van dit kabinet laat zien tot welke concrete resultaten de herijking leidt? Minister Van Mierlo omschreef onlangs als doel van de herijking dat politieke, financiële en organisatorische voorwaarden geschapen worden voor een buitenlands beleid dat effectiever kan zijn in een sterk veranderende wereld. Hij zei dat op 1 september in zijn lezing op de Erasmus Universiteit. De fractie van het CDA is van mening dat die voorwaarden en dat effectievere beleid in deze kabinetsperiode zijn uitgebleven.

Ik kom eerst bij de voorwaarden. Ook de fractie van het CDA ziet in dat de herijking een ingrijpende reorganisatie betreft en dat de finalisering ervan nog geruime tijd in beslag zal nemen. Toch heeft de fractie van het CDA de indruk dat het